

Gebiedsproces Oostzanerveld

Dit document is voor het laatst bijgewerkt op: 15-10-2025

Het Oostzanerveld is een uniek open veenweidegebied dat grotendeels uit vaarland bestaat. Vele gronden worden gebruikt als hooiland of weide voor koeien en schapen. Dankzij het beheer door boeren en andere grondeigenaren heeft het gebied zijn open karakter behouden.

In dit document leest u over:

1. Opgaven en doel van het gebiedsproces
2. Aanpak van het gebiedsproces
3. Gemeentelijke en provinciale ontwikkelingen
4. Resultaten en planning

1. Opgaven en doel van het gebiedsproces

Het Oostzanerveld is onderdeel van een Natura 2000-gebied. Het moet daardoor voldoen aan bepaalde natuurdoelen op basis van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Een groot deel van het gebied is ook opgenomen in het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Van de 665 hectare NNN in het gebied is inmiddels op 496 hectare natuur gerealiseerd. Het realiseren van de resterende NNN én van de Natura 2000-doelstellingen, zijn twee van de wettelijke opgaven voor het Oostzanerveld. Daarnaast zijn andere wettelijke opgaven in het gebied: stikstofvermindering, daling van broeikasgassen door het verminderen van bodemdaling en opgaven vanuit de Kaderrichtlijn Water.

De werkgroep Oostzanerveld heeft in het vierde kwartaal van 2022 aanvullende opgaven vastgesteld. Zij heeft dit gedaan op basis van haar eigen kennis en ervaring, gesprekken met pachters en individuele grondeigenaren én van de resultaten van twee informatieavonden. De aanvullende opgaven gaan over de thema's "beheer" en "agrarische verdien capaciteit".

Om tot structurele oplossingen te komen, heeft de provincie gekozen om de diverse opgaven voor het gebied in onderlinge samenhang te benaderen via een gebiedsproces. Het uiteindelijke doel is een robuuster, vitaler en toekomstbestendig Oostzanerveld, vanuit ecologisch, sociaal en financieel perspectief.

2. Aanpak

De provincie is in het Oostzanerveld actief op twee manieren: via een collectief gebiedsproces en via individuele gesprekken met grondeigenaren en pachters.

2.1 Organisatie collectief gebiedsproces

In september 2022 is het collectieve gebiedsproces gestart. Om tot een gedragen toekomstperspectief te komen is gekozen voor een organisatievorm die bestaat uit een werkgroep, werkstromen en informatieavonden. Het collectieve deel wordt gefaciliteerd door Wing, een onafhankelijke procesbegeleider die ervoor zorgt dat iedereen gehoord wordt. In de loop van het gebiedsproces is er ook een initiatiefgroep Gegarandeerd Beheer opgericht.

Werkgroep

De werkgroep bestaat uit vertegenwoordigers van organisaties die een belang hebben in het Oostzanerveld. Deelnemers zijn de gemeente Oostzaan, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK), LTO Noord, Vereniging Agrarisch natuur- en landschapsbeheer Water, Land en

Dijken (WLD), Vereniging Behoud Boeren Waterland e.o. (VBBW), Staatsbosbeheer (SBB), Vogelbeschermingswacht Zaanstreek, Stichting Vrienden van het Oostzanerveld en de provincie Noord-Holland (PNH).

De werkgroep heeft in 2022 de eerste keuzes gemaakt: wat willen we samen bereiken, wat zijn de uitgangspunten, en hoe betrekken we mensen in het gebied? Deze keuzes zijn vastgelegd in een startdocument, dat is aangepast na de informatieavonden. Het startdocument is openbaar en bevat een gebiedsatlas met relevante feitelijke informatie over het Oostzanerveld.

Informatieavonden

Op 23 januari 2023 en op 6 februari 2023 waren informatieavonden. Tijdens deze avonden werd het gebiedsproces toegelicht en konden deelnemers vragen stellen en meedenken over de ambities voor het Oostzanerveld. Er werd met elkaar gedeeld welke kennis en ervaring er al was over het gebied en welke knelpunten en zorgen er waren. Ook werden mogelijke oplossingsrichtingen voor bepaalde onderwerpen voorgesteld. Belangstellenden konden zich vanaf de informatieavond opgeven om deel uit te maken van één of meerdere werkstromen. Tijdens de informatieavond was de werkgroep ook aanwezig.

In 2026 (waarschijnlijk in het eerste kwartaal) wordt een informatieavond georganiseerd om de resultaten van het gebiedsproces te presenteren.

Werkstromen

Na de informatieavonden in 2023 hebben ongeveer 20 mensen zich aangemeld voor één van de drie werkstromen. Deze mensen werkten samen met experts en leden van de werkgroep actief mee aan het uitwerken van verschillende opgaven voor het gebied. Het ging niet alleen om het vertalen van de wettelijke opgaven naar het Oostzanerveld, maar ook om het herkennen van knelpunten tot aan het bedenken van oplossingen.

De drie werkstromen waren thematisch ingedeeld:

1. Natuur, beheer en stikstof
2. Economisch en ecologisch duurzaam boeren
3. Water, bodem en klimaat

Elke werkstroom kwam drie keer bijeen. In totaal zijn negen werkstroomsessies gehouden. Hieruit zijn waardevolle inzichten gekomen. Tijdens deze sessies werden de opgaven voor het Oostzanerveld bepaald, oplossingen besproken en knelpunten in kaart gebracht. Er is onder andere gekeken naar wat voor type natuur we willen behouden of herstellen, waarbij we rekening moeten houden met de Natura 2000-doelstellingen. Beheerders, zoals boeren, hebben hun praktijkervaring gedeeld. Ook andere onderwerpen kwamen voorbij, waaronder verruiging, ganzenschade, stikstofneerslag, het belang van bodemdaling tegengaan, baggeren en het verbeteren van waterkwaliteit. Sommige vraagstukken zijn in kleine groepen opgepakt door deelnemers uit verschillende werkstromen. Zo ontstond ook de initiatiefgroep Gegarandeerd Beheer.

Organisatiestructuur van het collectieve gebiedsproces

Initiatiefgroep Gegarandeerd Beheer

Naar aanleiding van de werkstroomsessies is in 2023 de Initiatiefgroep Gegarandeerd Beheer opgericht, bestaande uit boeren, SBB en WLD. De initiatiefgroep bracht in augustus 2025 het rapport ["Beheer Oostzanerveld: knelpunten en mogelijke oplossingen"](#) uit, geschreven door Paul Terwan. Dit rapport gaat in op:

- Huidige beheerknelpunten
- Kosten en financiering
- Organisatie van beheermaatregelen

De uitkomsten zijn op 28 augustus 2025 gepresenteerd tijdens een sectorbijeenkomst aan beleidsadviseurs en projectmanagers van de provincie.

2.2 Individuele dialoog

Voor het oprichten van de werkgroep, heeft de provincie iedereen die gronden bezit of pacht binnen het NNN in het Oostzanerveld (waarop nog geen natuur is gerealiseerd), uitgenodigd voor een kennismaking en toelichting op het gebiedsproces. Ook om toe te lichten dat de wettelijke verplichting om NNN te realiseren op verschillende manieren kan worden bereikt, maar soms mede afhankelijk is van de kansen die zich tijdens het gebiedsproces voordoen. Veel mensen hebben van deze uitnodiging gebruik gemaakt. De gesprekken waren individueel of in kleine groepen. Tijdens de individuele (vervolg)gesprekken die sindsdien hebben plaatsgevonden, is er ook veel aandacht voor de specifieke wensen, knelpunten, toekomstplannen en -mogelijkheden van de eigenaar of pachter. De provincie zal de gesprekken over NNN-realiseratie blijven voortzetten.

Voor het aanvragen van een individueel (vervolg)gesprek of andere zaken kunt u contact opnemen met de procesmanager via oostzanerveld@noord-holland.nl.

3. Gemeentelijke en provinciale ontwikkelingen

3.1 Samenhang met het Masterplan Oostzanerveld en Omgevingsvisie

De gemeente Oostzaan heeft, samen met diverse belanghebbenden, het Masterplan Oostzanerveld ontwikkeld. Dit plan is in april 2020 vastgesteld. Het doel van het Masterplan is om het landschap, de natuurwaarden en het agrarisch gebruik van het Oostzanerveld voor nu en in de toekomst veilig te stellen. In dit plan zijn ook een aantal wettelijke opgaven benoemd waar de provincie eindverantwoordelijk voor is. Sommige van de genoemde activiteiten binnen het Masterplan en de

wettelijke opgaven die worden opgepakt in het gebiedsproces raken elkaar over en weer. Het Masterplan vormt een belangrijke bouwsteen voor het gebiedsproces. Hierbij is het beoogde eindproduct een verbreding en verdieping van het Masterplan. Ook in de huidige omgevingsvisie zet de gemeente in op het behoud van het Oostzanerveld. In de omgevingsvisie wordt er verwezen naar het Masterplan Oostzanerveld.

3.2 Provinciale context

Tijdens het doorlopen van het gebiedsproces, besloot het Rijk in 2024 om het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) stop te zetten. Hiermee vielen financiële middelen onverwacht weg en werd het onzeker wat we nog konden doen en op welke termijn. De provincie realiseerde zich dat zij niet meer in ieder gebied een intensief gebiedsproces met alle betrokkenen kon vormgeven. Tegelijkertijd werd besloten dat we wel verder gingen met het afmaken van het toekomstperspectief voor het Oostzanerveld.

In 2025 heeft de provincie besloten door te gaan met de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland. Het Natura 2000-gebied Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske (IVOT) is één van de vijf focusgebieden in Noord-Holland. Focusgebieden zijn gebieden met kwetsbare, stikstofgevoelige (moeras)natuur, waar natuurherstel het meest urgent is gezien de huidige achteruitgang. In deze gebieden geeft de provincie hoge prioriteit aan de uitvoering. De provincie neemt hier de regie om het NNN projectmatig en binnen vooraf vastgestelde termijnen te realiseren. Hoe en wanneer in de focusgebieden (verder) wordt gewerkt aan het NNN, wordt binnenkort duidelijk.

4. Resultaten en planning

4.1 Toekomstperspectief en planning

Het eindproduct van de eerste fase van het gebiedsproces is het Toekomstperspectief Oostzanerveld. Het toekomstperspectief bestaat uit een uitwerking van de opgaven, een gebiedsvisie en een plan van aanpak voor de volgende fase (de planvormingsfase).

In de visie staat ook beschreven welke integrale afwegingen en keuzes de werkgroep heeft gemaakt. Sommige keuzes, zoals de inrichting van het watersysteem en het opstellen van een definitieve ambitiekaart (met op welk perceel welk type natuur precies komt), zijn nog wel onder voorbehoud van de uitkomsten van een aantal onderzoeken/analyses. Het gaat hier onder andere om het onderzoek naar hydrologisch systeemherstel Laag-Holland, het verwerken van de natuurdoelen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen en aanvullend bodemonderzoek dat op sommige percelen nodig is.

In het plan van aanpak staan onder meer activiteiten en maatregelen die volgens de werkgroep op korte termijn kunnen worden uitgevoerd (onder voorbehoud van capaciteit en financiering). Dit zijn de zogezegde “no regret-maatregelen”. Ook bevat het plan van aanpak de voorbereidingen voor een inrichtingsplan (inrichting op perceelniveau) en een beheerplan. Dit voor zover dat nu al mogelijk is door de provinciale context (zie 3.2).

Producten die zijn/worden gemaakt

Het concept-toekomstperspectief wordt in 2025 afgerond. Zodra de werkgroep akkoord is, wordt het toekomstperspectief gedeeld met de leden van de werkstromen. Daarna volgt een informatieavond voor het brede publiek, naar verwachting in het eerste kwartaal van 2026. Op basis van deze avond worden de eventuele laatste nuances verwerkt. Vervolgens wordt de visie ter vaststelling voorgelegd aan Gedeputeerde Staten van Noord-Holland. Het toekomstperspectief en de bevindingen van de initiatiefgroep Gegarandeerd Beheer worden gebruikt als input voor het toekomstige inrichtings- en beheerplan.

Schematische weergave van het collectieve gebiedsproces. Parallel hieraan lopen de individuele gesprekken met grondeigenaren en de "no regret"-maatregelen/activiteiten.

4.2 "No regret"-maatregelen/activiteiten die al zijn gestart

"No regret"-maatregelen/activiteiten zijn acties waarvan duidelijk is dat ze nodig zijn, zelfs zonder alle details van de definitieve inrichting te weten. Hieronder staan twee voorbeelden van "no regret"-maatregelen/activiteiten die (naast de natuurherstelmaatregelen) al zijn opgestart vóór het afronden van het toekomstperspectief.

Ganzenbeheer

Ganzen veroorzaken nog altijd aanzienlijke schade aan landbouw en natuur, ook in het Oostzanerveld. Op 3 september 2025 vond een bijeenkomst plaats over gecoördineerd ganzenbeheer, georganiseerd door LTO Noord. De Faunabeheer-eenheid Noord-Holland gaf een toelichting op de aanpak, die eerder succesvol werd toegepast op Texel. Een aantal deelnemers verkent nu of een vergelijkbare samenwerking ook in het Oostzanerveld en de Wijdewormer kan worden opgezet.

Verbeteren weidevogelbiotoop

ANLV Water, Land en Dijken (WLD) heeft een subsidie voor het Oostzanerveld ontvangen onder de regeling Samenwerking Integrale Gebiedsontwikkeling (SIG). De SIG heeft als doel een samenwerkingsverband op te richten, waarna leden met elkaar gaan werken aan het verbeteren van biodiversiteit, waterkwaliteit en klimaat. De focus ligt hierbij op het verbeteren van de weidevogelbiotoop. De regeling stelt financiering beschikbaar voor het maken van een plan gericht op deze doelen en het nemen van de inrichtingsmaatregelen die de doelen bevorderen. WLD heeft de ambitie om alle grotere grondeigenaren te betrekken. Ook SBB heeft aangegeven graag te willen samenwerken.